

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-1-103 (İlk İnceleme)
Karar Sayısı : 07-78/976-374
Karar Tarihi : 9.10.2007

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10

Başkan : Tuncay SONGÖR
Üyeler : Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN,
Mehmet Akif ERSİN, Dr. Mustafa ATEŞ,
İsmail Hakkı KARAKELLE.

B. RAPORTÖRLER: Mert KARAMUSTAFAOĞLU, Harun GÜNDÜZ

C. ŞİKAYET EDEN : - Şarkgaz ve Madeni Yağlar A.Ş.
Hürriyet Caddesi No: 62/2 Elazığ

20

D. HAKKINDA İNCELEME

YAPILANLAR : - Aygaz A.Ş.
Büyükdere Caddesi 145/1 Zincirlikuyu – İstanbul
- Totalgaz A.Ş.
Oycan İş Merkezi Ayazağa Mah. Eski Büyükdere Cad.
No: 15 Kat: 7 34398 Maslak - İstanbul
- Demirören Grubu
Şişhane Yokuşu Demirören Han No:2 80020
Azapkapı/İstanbul

30

E. DOSYA KONUSU: Aygaz A.Ş., Totalgaz A.Ş. ve Demirören Grubu'nun Elazığ ilinde 12 kg'lık ev tüpünü maliyetin altında sattıkları ve diğer şirketlerin bayilerini çok yüksek ücretler teklif ederek transfer ettikleri, anılan durumların 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu iddiası.

40

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Kurum kayıtlarına intikal eden başvuruda, LPG piyasasında yer alan büyük firmaların 12 kg'lık ev tüpünü, Şarkgaz'ın yaptığı maliyet hesaplamalarına göre ortaya çıkan fiyatın altında sattıkları ve hedeflerine ulaşım hakim duruma geldiklerinde fiyatları istedikleri seviyelere çekebilecekleri, ayrıca yine anılan büyük firmaların diğer şirketlerin bayilerini çok yüksek ücretler teklif ederek transfer ettikleri, söz konusu uygulamaların 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'a aykırı olduğu iddia edilmektedir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 28.8.2007 tarih ve 5722 sayı ile intikal eden başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ilgili hükümleri çerçevesinde düzenlenen 3.10.2007 tarih, 2007-1-103/İİ-07-MK sayılı İlk İnceleme Raporu, 5.10.2007 tarih, REK.0.05.00.00-110/179 sayılı Başkanlık Önergesi ile 07-78 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

50 **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda, şikayet konusu ile ilgili olarak önaraştırma yapılmasına veya soruşturma açılmasına gerek olmadığı, şikayetin reddedilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

60 LPG'nin, dökmegaz, tüpgaz ve otagaz olmak üzere üç ayrı kullanım şekli bulunmaktadır. Söz konusu ürünler, aynı kaynaktan temin edilen homojen ürünler olmakla birlikte, kullanım alanları, satış yöntemleri ve müşteri talepleri itibarıyla tamamen farklı ürün pazarları oluşturmaktadır. Dosya konusu başvuruların, Milangaz ve Likidgaz'ın tüplü LPG dağıtım alanındaki faaliyetlerine ilişkin olması nedeniyle, ilgili ürün pazarı "*tüplü LPG dağıtım pazarı*" olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

70 Tüplü LPG dağıtım pazarında, Türkiye çapında yaygın dağıtım ağına sahip şirketler (Aygaz, Demirören Grubu ve Primagaz Grubu) olduğu gibi, bir veya birkaç ili kapsayan coğrafi alanda faaliyet gösteren çok sayıda (48 kadar) yerel çapta küçük dağıtım şirketi de bulunmaktadır. Tüplü LPG dağıtım, büyük oranda mahallelere kadar yayılmış bayiler kanalıyla yapılmaktadır. Söz konusu bayilerin veya bir ya da birkaç ili kapsayan coğrafi alanda faaliyet gösteren yerel çaptaki küçük dağıtım şirketlerinin uygulamaları dikkate alınarak coğrafi pazar daha dar tanımlanabilir. Ancak dosya kapsamındaki şikayetlerin konusu, tüm Türkiye pazarında dağıtım faaliyeti bulunan Aygaz ve Demirören Grubu teşebbüslerinin benzer uygulamaları ile ilgilidir. Bu nedenle, ülke çapında faaliyet gösteren teşebbüslerin bayilik oluşturmasının son derece kolay olması da dikkate alınarak ilgili coğrafi pazar "*Türkiye Cumhuriyeti sınırları*" olarak tespit edilmiştir.

I.2. Değerlendirme

80 Kullanım alanları zaman içinde farklılaşma gösteren ve kuruluşundan itibaren tüplü LPG'nin ağırlıkta olduğu piyasada 90'lı yılların son yarısından itibaren dökme LPG ve otagaz tüketimi de yaygınlaşmaya başlamıştır. Dökme LPG ve otagaz'ın yaygınlaşmasıyla birlikte en yüksek toplam LPG tüketimine 2000 yılında ulaşılmış, bundan sonra LPG tüketimi düşmeye başlamıştır. 2000 yılında otagaz tüketimindeki artış neticesinde toplam LPG tüketimi en yüksek seviyeye ulaşmış, ancak bu yıldan sonra otagaz talebinin artmasına rağmen, tüplü LPG ve dökme LPG'deki talep düşüşü nedeniyle toplam LPG talebi azalmıştır. 1999 yılında 2.115.000 ton olan tüplü LPG tüketimi %28'lik düşüşle 2006 yılında 1.520.000 ton'a gerilemiştir.

90 LPG piyasasındaki daralmanın temel nedenleri; dökmegaz ve tüplü LPG müşterilerinin doğalgaza geçmesi, elektriğin LPG'ye göre ucuz olması nedeniyle ısınma amaçlı kullanılan katalitik sobaların yerine elektrik ocaklarının veya klimanın kullanılmaya başlaması, su ısıtma amaçlı elektrikli mutfak aletlerinin kullanımının yaygınlaşması, güneş enerjisi sistemlerinin çoğalmasıdır. Bu doğrultuda, özellikle doğalgazın yaygınlaşmasıyla dökme ve tüplü LPG talebinin daha da düşmesi beklenmektedir.

Tüplü LPG pazarında Türkiye çapında yaygın dağıtım ağına sahip şirketler Aygaz, Demirören Grubu ve Primagaz Grubu'dur. Bu şirketler dışında yerel çapta küçük dağıtım şirketleri de bulunmaktadır. Dağıtım şirketleri temin ettikleri LPG'nin alış fiyatının üzerine kendi maliyetlerini ve kar paylarını ekleyerek (şirket marjı) tüplü LPG'yi bayiye satmaktadır. 5307 sayılı LPG Kanunu'nun 10. maddesi gereğince

100 dağıtım şirketlerinin bayilerinin azami satış fiyatlarını da belirlemeleri gerekmektedir. Bu çerçevede dağıtım şirketleri her il için bayilerinin azami satış fiyatlarını belirleyerek EPDK'ya bildirmektedir. Bu bakımdan bayinin katlanacağı maliyetler ve kar payını da içeren azami "baya marjı" da dağıtım şirketi tarafından belirlenmektedir.

110 Şikayet dilekçesinde 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu ileri sürülen ilk iddia, büyük firmaların maliyetin altına satış yaptıkları iddiasıdır. Anılan iddianın, rekabet hukuku literatüründe yıkıcı fiyatlandırma olarak adlandırılan hakim durumun kötüye kullanılması hali olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Yıkıcı fiyatlandırma, gerekli koşulların varlığı halinde 4054 sayılı Kanun 6. maddesi kapsamında bir rekabet ihlali teşkil edebilmekte, bunun için ise hem söz konusu eylemin uygulayıcısı olan teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olması şartının, hem de teşebbüsün giriştiği eylemin bir kötüye kullanma hali içermesi şartının birden
120 gerçekleşmesi gereklidir. Bir eylemin yıkıcı fiyatlandırma olarak nitelendirilebilmesi için şikayet edilen teşebbüsün öncelikle kendi maliyetinin altında satış yapması gerekmektedir. Oysa şikayet dilekçesinde yer alan husus şikayetçinin maliyetleriyle kıyaslandığında söz konusu şirketlerin ucuza LPG satışı yaptığıdır. Dolayısıyla şikayet edilen teşebbüsler kendi maliyetlerinin altında değil, şikayetçinin maliyetinin altında satış yapmaktadırlar. Bu nedenle iddianın yıkıcı fiyatlandırma olarak nitelendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Zaten şikayet dilekçesinde de, bu uygulamayı gerçekleştiren firmaların "*hedeflerine ulaşip hakim konuma geldiklerinde fiyatları istedikleri seviyelere getirecekleri*"nden bahsedilmekte, bir başka deyişle mevcut durumda hakim durumda olmadıkları ifade edilmektedir. Ayrıca 3.5.2007 tarih ve 07-37/383-144 sayılı Rekabet Kurulu kararında da tespit edildiği üzere tüplü LPG pazarında hakim durumda bir firma olmadığından anılan uygulamanın kötüye kullanma teşkil etmediği görülmektedir.

130 Şikayet dilekçesinde 4054 sayılı Kanun'a aykırı olduğu iddia edilen diğer husus olan, LPG sektöründe yer alan büyük firmaların diğer firmaların bayilerini yüksek ücretler teklif ederek transfer ettiği iddiasının da 4054 sayılı Kanun'u ihlal etmediği düşünülmektedir. Zira tüplü LPG pazarının daralan bir pazar olması sebebiyle dağıtım şirketleri devamlı satış tonajı ve abone sayısında kayıplar yaşamakta, bu kayıpları telafi edebilmek için rakiplerinin abonelerini ve bayilerini transfer etmek gibi uygulamalarda bulunabilmektedirler. Dolayısıyla anılan uygulamanın pazarın kendine has özelliklerinden kaynaklanan rekabetçi bir davranış olduğu anlaşılmaktadır.

140 Şikayet konusu uygulamaların her ikisi de tüplü LPG pazarının mevcut durumdaki yapısından (daralan bir pazar olması) kaynaklanmaktadır. Şöyle ki, bayilerin yanı sıra dağıtım şirketleri de doğrudan tüketiciye satış yapabilmekte ve zayıf konumda oldukları tüketim bölgelerine değişik kampanya veya fiyat indirimleri uygulayarak hem mevcut müşterilerini muhafaza etmek hem de yeni abone kazanmak/transfer etmek yolunu seçebilmektedirler. Ayrıca dağıtım şirketlerinin ülkenin farklı illerinde dolun tesisleri bulunmakta ve dağıtım şirketleri bu sayede, LPG'yi tüplerle taşımak zorunda kalmadan, dolun tesislerinde tüplere doldurarak daha az maliyetle ve ülkenin birçok iline satabilme imkanına sahip olmaktadır. Tüplü LPG pazarındaki bayiler ise, belirli bir bölgeye yönelik olarak satış yapabilmekte ancak çok uzak mesafelere yönelik satış yapamamaktadırlar. Nakliye maliyetleri, tanıtım ve pazarlamada güçlükler ve tüketicinin bilgi asimetrisi nedeniyle ortaya çıkan bu durum ilçeler arasında ve büyük şehirlerde uzak semtler arasında bayinin satış yapmasını zorlaştırmakta, bu nedenle bayiler belirli bir çevrede müşteri kazanmaya çalışmaktadır. Tüketim noktalarının şehir merkezleri içerisinde ve ilçeler arasında birbirinden ayrılması nedeniyle bu noktalarda dağıtım şirketlerinin pazar payları farklılaşabilmektedir. Öte yandan mevcut abonelerin rakipler tarafından transfer

07-78/976-374

150 edilmesini önleme amacıyla yeni ürünler ve pazarlama teknikleri geliştirdikleri görülmektedir. Ayrıca depozito bedellerinde de şirketlerin değişik uygulamaları olabilmektedir.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, şikayet konusu uygulamaların pazarın kendine has özelliklerinden kaynaklanan rekabetçi birer davranış olduğu ve 4054 sayılı Kanun'u ihlal eder nitelikte olmadığı kanaatine ulaşılmaktadır.

J. SONUÇ

160 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu şikayet ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.